

İslamiyete geçişinden sonra Orta Asya Türk tıp anlayışını da etkilemiş olduğu görülmektedir. Ama kaynaklar incelendiğinde Orta Asya Türk topluluklarına ait metinlerde sadece dört unsur temelli humoral patoloji teorisinin değil, farklı geleneklere ait tıp anlayışlarının da etkili olduğu görülmektedir. Buna dair bilgilerin yer aldığı kaynaklar, ağırlıklı olarak dini metinlerdir.

Orta Asya Türk topluluklarına ait metinlerde gözlenen farklı tıp anlayışlarında tarihsel dönemin, yaşanan coğrafi bölgenin ya da içinde bulunulan inanç ortamının etkileri olabilir. Bizim tezdeki hipotezimiz bu tıbbi anlayış farklılıklarının temel nedeninin, inanç kökenli olduğu yönündedir. Amacımız ise ağırlıklı olarak dini metinlerde yer alan bu bilgileri inceleyerek Orta Asya Türk topluluklarına ait farklı humoral patoloji anlayışlarını ve bunları etkileyen olası nedenleri ortaya koyabilmektir.

Central Asian Turkish Medicine and The Theory Of Humoral Pathology

H. Volkan Acar

Hacettepe University Institute of Health Science
History of Medicine and Ethics, PhD Candidate

The subsisting tradition of Central Asian Turkish Medicine has been around before and after the mass migration of the Turks to Anatolia and it can be linked to Chinese, Mongol, Tibet and Indian medical traditions as well as Islamic medical traditions.

As it maybe known the first texts about Central Asian Turkish Medicine, which were files about Uyghur medicine, were found at the start of the 20th Century during the Turpan Expeditions. These files transferred to Modern Turkish only make up a piece of Central Asian Turkish Medicine. Because of this, to make a more comprehensive evaluation you would need to inspect medical and non-medical resources from different periods of time, influences of belief and geographical standpoints.

Humoral Pathology Theory, which has first been systematized in the 5th Century B.C. and has been used as a base in medicine was a dominant vision in nearly the whole world until the 19th Century. It can be seen that this theory, which had been shaped by the Four Elements, has affected the understanding of Central Asian Turkish Medicine after the Turks had transitioned to Islam. But when inspecting sources from Central Asian Turkic societies, it can be seen that the base of the Humoral Pathology Theory isn't mainly based on the Four Elements but has been affected by other concepts of medicine from different traditions. Sources about this are mainly religious texts.

The different concepts of medicine observed in texts

from Central Asian Turkic societies could be because of historical periods, geographical standpoints and the beliefs in the environment. The hypothesis in our thesis is that the main reason of the differences in the concepts of medicine are purely based on belief. Our main objective is to inspect mainly religious texts where you would be able to find this kind of information and find the possible reasons of the different concepts of Humoral Pathology in Central Asian Turkic societies.

Türkiye ve Avrupa Konseyi'ndeki Biyotikle ilgili Yasal Düzenlemelerin Karşılaştırmalı Analizi: Biyoetik Yaklaşım

Çağrı Zeybek Ünsal

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi
Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, Araştırma Görevlisi

Yaşam bilimleri ve mühendislik bilimlerinin 21. yy'daki artan etkileşimi, hastalıkların tanı ve tedavisinde hızlı paradigma değişimine neden olmaktadır. Tıp tarihinde geliştirilen tanı araçları ve buna bağlı olarak tedavi şekillerinin aldığı yeni görünüm insan hakları, etik ve hukuk kesişiminde pek çok soru ve sorunu da beraberinde getirmektedir. Tez çalışmamız bağlamında bu soru ve sorunları, Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi (Avrupa Konseyi İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesi-Oviedo Sözleşmesi ETS.164) kapsamında ele almakta, Türkiye'nin gereksinimlerini hukuki düzeyde ortaya koymaya çalışmaktayız. Çalışmamızda, Avrupa Konseyi'nin biyomedikal alandaki gelişmelerden doğan insan hakları ve etik sorunlarına ilişkin ürettiği çözüm yolları ve tavsiye kararları farklı ülke mevzuat örnekleri ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilmektedir. Elde edilen bulgular ve ortaya çıkan gereksinimler doğrultusunda Türkiye için öneriler geliştirilmektedir.

Comparative Analysis of Legal Documents on Bioethics of the Council of Europe and Turkey: A Bioethical Approach

Çağrı Zeybek Ünsal

Hacettepe University Faculty of Medicine
Department of History of Medicine and Ethics,
Research Assistant

Convergence between life sciences and engineering have led to a rapid paradigm shift on diagnosing and treating diseases in the 21st century. Accordingly, new diagnostic tools and treatments developed which have been changing since ancient times during history of medicine,

resulted in several questions and concerns in the intersection of human rights, ethics and law. Within the scope of our doctoral thesis, these questions and concerns have addressed on the grounds of the Oviedo Convention of the Council of Europe and future needs of Turkey discussed from a legal perspective. Our research takes into consideration the solutions for human rights and ethical problems by the Council of Europe in the biomedical field while comparing different country legislation examples regarding biomedicine. At the end of our research, suggestions will be made in line with the thesis findings and emerging needs of Turkey in the era of information.

**Ankara İlinde Üniversite Hastanelerinde,
Acil Tıp Alanında Çalışan Hekimlerin
Kadına Yönelik Şiddet Olgularının
Yönetimine İlişkin Bilgi, Tutum Ve
Uygulamalarının Tıp Etiği Açısından
Değerlendirilmesi**

Arif Hüdai Köken

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp
Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, Araştırma Görevlisi

Temelinde bir güç dengesizliği bulunan şiddet eylemi, maruz kalan bireyde bedensel, ruhsal ve sosyal açılardan olumsuz etkiler yaratmaktadır. Şiddet olgusunun en sık etkileneği olan kadınlarda fiziksel yaralanmalar, ruhsal sorunlar, kalıcı sakatlıklar, intihar girişimleri, perinatal sağlık sorunları gibi baş etmesi güç birçok sağlık sorunlarının görüldüğü bilinmektedir. Yapılan araştırma sonuçları kadına yönelik şiddetin ciddi bir halk sağlığı sorunu olduğunu göstermektedir. Bu nedenle şiddetten etkilenen kadına sunulacak olan sağlık hizmeti toplumsal cinsiyet perspektifi ile nitelikli bir şekilde verilmesi sağlık çalışanlarını ve tüm sağlık sistemini doğrudan ilgilendirmektedir. Bu bağlamda Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) kadına yönelik şiddeti bir halk sağlığı sorunu olarak ele almış, kadına yönelik şiddetle mücadelede yönelik olarak politika geliştirmekte ve raporlar hazırlamaktadır.

Kadına yönelik şiddetle mücadelede hekimler sağlık sisteminin bir parçasıdır. Bu nedenle hekimler mesleki profesyonelliğin gereği olarak şiddete uğrayan kadın hastaların refahına önem vermeleri gerekmektedir. Bu amaçla şiddet olgu yönetimine ilişkin gerek hekimlerin gerekse de sağlık kurumlarının uyması önerilen rehber ilkeler farklı ülkelerde oluşturulmakta ve

geliştirilmektedir.

Hastanelerin acil servisleri günün 24 saati acil sağlık hizmeti sunan oldukça yoğun hastane birimleridir. Acil servise özgü oluşan dinamik ortam koşullarında acil tıp alanında çalışan hekimlerin kadına yönelik şiddet olgusuna yaklaşımı önem taşımaktadır. Yarar sağlama, zarar vermeme, özerkliğe saygı, mahremiyet, güvenlik gibi etik konular şiddete uğrayan kadın hastaya yönelik sunulacak olan sağlık hizmetleri sürecinde planlama yapmak, sağlık ve kurum politikaları geliştirirken önemi daha da ortaya çıkmaktadır.

Bu doktora tez çalışmasında Ankara ilindeki yedi üniversite hastanesinin acil tıp alanında çalışan hekimlerin kadına yönelik şiddet olgu yönetimine ilişkin bilgi, tutum ve uygulamaları tıp etiği açısından değerlendirilmiştir. Acil tıp özelinde dünya örnekleri incelenerek araştırma bulguları ışığında, gerek acil tıp hekimlerine tıp etiğine ilişkin, gerekse de kurumsal politika düzenlemeye ilişkin konulara katkı sunacak bazı sonuçlar sunulmuştur.

Çalışmada niteliksel araştırma yöntemlerinden birebir derinlemesine görüşme ve katılımlı gözlem yöntemi kullanılmıştır. Araştırmayı yapmak üzere Hacettepe Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurulundan etik kurul onayı alınmıştır (Tarih: 14 Mart 2017, Karar No: GO 17/238-26). Araştırma sürecinde belirlenen üniversite hastanelerinin, acil tıp alanında çalışan asistan hekimler ve öğretim üyeleri ile yarı yapılandırılmış soru yönergesi ışığında, birebir derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Aynı zamanda, belirli zaman aralıklarında hekimlerin çalışma ortamlarına ilişkin olarak katılımlı gözlem yapılarak, gözlem notları tutulmuştur.

Elde edilen verilerin içerik analizi yapılmış ve acil tıp hekimlerinin kadına yönelik şiddet olgu yönetimine ilişkin bilgi, tutum ve uygulama başlıkları altında tematik tablolar oluşturulmuştur. Elde edilen bulgular ulusal ve uluslararası literatür ışığında tıp etiği açısından tartışılmıştır. Araştırmanın sonuç ve öneriler kısmında acil tıp özelinde kadına yönelik şiddet olgu yönetimine ilişkin tıp etiğini ilgilendiren argümanlar ortaya konmuştur. Kadına yönelik şiddet ile mücadele sürecine ilişkin acil servislere özel kurumsal politika önerilerinde bulunulmuştur. Ayrıca acil servislerin rolünün önemine değinilmiş ve acil tıp alanında çalışan hekimlerin kadına yönelik şiddet olgu yönetimine ilişkin mesleki etik sorumluluklarına dair öneriler sunulmuştur.